

Gönderim: 22.01.2026

Kabul: 02.02.2026

Tür: Araştırma Makalesi

2020- 2024 Yılları arasında AUAD’da yayımlanan uzaktan eğitim makalelerinin duygu yöneliminin sözlük temelli sentiment analizi

İrem SAĞ^a

^aAnadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, ORCID: 0009-0000-0488-2256

Özet

Bu çalışmanın amacı, 2020–2024 yılları arasında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi’nde yayımlanan açık ve uzaktan eğitim temalı makalelerin duygu yönelimlerini sözlük temelli sentiment analizi yöntemiyle incelemektir. Araştırma, betimsel bir doküman incelemesi kapsamında yürütülmüş ve toplam 42 akademik makale analiz edilmiştir. Metinler, R programlama dili kullanılarak ön işleme adımlarından geçirilmiş, kelimelerine ayrılmış ve geliştirilen Türkçe duygu sözlüğü ile eşleştirilmiştir. Sentiment analizinde kelimeler pozitif ve negatif olmak üzere iki duygu kategorisi altında sınıflandırılmıştır. Analiz sonuçları, sözlükle eşleşen toplam 2.184 kelimenin %79,17’sinin pozitif, %20,83’ünün ise negatif duygu yönelimine sahip olduğunu göstermektedir. Makale bazlı net duygu skorları, AUAD’de yayımlanan uzaktan eğitim alan yazında genel olarak olumlu bir söylemin baskın olduğunu; bununla birlikte sınırlı sayıda çalışmada eleştirel ve sorun odaklı bir yaklaşımın da benimsendiğini ortaya koymuştur. Bu çalışma, açık ve uzaktan eğitim alanındaki akademik söylemi duygu yönelimi açısından inceleyerek alan yazına özgün bir katkı sunmakta ve sözlük temelli sentiment analizinin eğitim araştırmalarında kullanılabilirliğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Açık ve uzaktan eğitim, sentiment analizi, sözlük temelli analiz, akademik söylem, metin madenciliği

A Lexicon-Based Sentiment Analysis of Distance Education Articles Published in AUAD between 2020 and 2024

Abstract

This study aims to examine the sentiment orientation of open and distance education–related articles published in the *Anadolu University Journal of Open Education Practices and Research* between 2020 and 2024 using a lexicon-based sentiment analysis approach. The study was conducted as a descriptive document analysis, and a total of 42 academic articles were examined. The texts were preprocessed, tokenized, and analyzed using the R programming environment. A domain-specific Turkish sentiment lexicon was developed, and the tokenized words were matched with the lexicon and classified as positive or negative. Net sentiment scores were calculated at both the corpus and article levels. The findings indicate that 79.17% of the sentiment-labeled words reflect positive sentiment, while 20.83% are categorized as negative, suggesting a predominantly positive discourse in AUAD’s distance education literature. Article-level analyses reveal variations in sentiment orientation, indicating that while most studies adopt a supportive perspective, a limited number emphasize critical and problem-oriented aspects of distance education. Overall, the results demonstrate the applicability of lexicon-based sentiment analysis in educational research and offer a systematic perspective on academic discourse.

Keywords: Open and distance education, sentiment analysis, lexicon-based analysis, academic discourse, text mining

Kaynak Gösterme

Sağ, İ. (2026). 2020- 2024 Yılları arasında AUAD’da yayımlanan uzaktan eğitim makalelerinin duygu yöneliminin sözlük temelli sentiment analizi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 12(1), 153-168. <https://doi.org/10.51948/auad.1871100>

Giriş

Açık ve uzaktan eğitim, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte eğitim alanında önemli bir dönüşüm yaratmıştır. Açık ve uzaktan eğitim, öğrenmenin mekân ve zamandan bağımsız olarak yeniden yapılandırılmasına yardımcı olmuştur. Çevrim içi öğrenme ortamlarının yaygınlaşmasıyla açık ve uzaktan eğitim, yalnızca belirli koşullarda başvurulacak bir seçenek olmaktan çıkmış, giderek yaygınlaşan ve sürdürülebilir bir eğitim yaklaşımına dönüşmüştür. Özellikle COVID-19 pandemisi sürecinde, açık ve uzaktan eğitimin küresel ölçekte eğitim sistemlerinin merkezine yerleşmesine sebep olmuş ve bu alana yönelik akademik ilginin artmasına yol açmıştır.

Pandemi sonrasında yayımlanan çalışmalar, açık ve uzaktan eğitimi pedagojik ve teknolojik yönleriyle ele almıştır. Öğrenme çıktıları, etkileşim, motivasyon ve erişilebilirlik gibi çeşitli değişkenler üzerinden değerlendirmelerde bulunmuştur. Tüm bunlarla birlikte açık ve uzaktan eğitim alan yazınında yapılan araştırmaların büyük bir bölümü tematik içerik, yöntemsel eğilimler veya uygulama örnekleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ancak akademik çalışmaların hangi duygu yönelimiyle ele alındığına ilişkin araştırmalar sınırlı kalmaktadır. Nitekim akademik metinlerde kullanılan dil ve duygusal ton, alanın genel yaklaşımını ve uzaktan eğitime yönelik baskın söylem biçimlerini yansıtan önemli bir göstergedir. Bu bağlamda, metin madenciliği ve sentiment bir diğer deyişle duygu analizi gibi yaklaşımlar, açık ve uzaktan eğitim alan yazının söylemsel yapısını bütüncül biçimde incelemek açısından işlevsel araçlar sunmaktadır.

Araştırma Sorunsalı

Açık ve uzaktan eğitim alanında yapılan akademik çalışmalar, çoğunlukla içerik, yöntem ve uygulama boyutları üzerinden değerlendirilmektedir. Fakat bu çalışmaların açık ve uzaktan eğitime ilişkin söylemsel yapılarının ve duygu yönelimlerinin incelenmesine yönelik araştırmalar sınırlıdır. Bu durum, açık ve uzaktan eğitim alan yazınında baskın olan yaklaşımın ve genel söylem eğiliminin bütüncül biçimde anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.

Tüm bunların ışığında araştırmanın problemi şu şekilde yapılandırılmıştır:

AUAD’da 2020-2024 yılları arasında yayımlanan açık ve uzaktan eğitim temalı makalelerde baskın duygu yönelimi nasıldır ve bu yönelim makaleler arasında farklılık göstermekte midir?

Bu araştırma problemi doğrultusunda araştırmanın alt problemleri aşağıdaki biçimde belirlenmiştir:

- AUAD’da yayımlanan açık ve uzaktan eğitim temalı makalelerde genel duygu yönelimi nasıldır?
- Makaleler arasında duygu yönelimi bakımından gözlemlenen farklılıklar nelerdir?

Araştırma, 2020- 2024 yılları arasında AUAD’da yayımlanan açık ve uzaktan eğitim temalı makalelerle sınırlıdır. Çalışmada sözlük temelli sentiment analizi yöntemi kullanılmış olup analizler, R programlama dili aracılığıyla gerçekleştirilen metin ön işleme ve duygu eşleştirme süreçleriyle sınırlandırılmıştır. Bulgular, kullanılan duygu sözlüğü ve analiz tekniği çerçevesinde elde edilen verilerle sınırlı olarak yorumlanmıştır.

İlgili Alan yazın

Çalışmanın Kuramsal Temelleri

Açık ve uzaktan eğitim terimi hayatımıza girdiği andan itibaren farklı tanımlar ve kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde ele alınmıştır. Moore ve Kearsley (2012), uzaktan eğitimi öğrenen ve öğretici arasındaki fiziksel ayrılığı teknolojik araçlarla aşmayı amaçlayan bir sistem olarak tanımlarken, Bozkurt (2019), uzaktan eğitimi daha geniş bir bakış açısıyla açık ve uzaktan öğrenme ekosisteminin bir parçası olarak değerlendirmektedir. Bu yaklaşımlar, uzaktan eğitimin yalnızca teknolojik bir uygulama değil, aynı zamanda pedagojik, sosyal ve kültürel boyutları olan çok yönlü bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tüm bunlar düşünüldüğünde, bu çalışmanın odaklandığı 2020- 2024 döneminin içerisinde COVID-19 pandemisinin etkisiyle uzaktan eğitim alan yazınında önemli bir kırılma noktasına işaret etmektedir. Alan yazında bu dönemde uygulanan uygulamaların, planlı ve sistematik bir uzaktan eğitimden ziyade, kriz anında ortaya çıkan "Acil Uzaktan Öğretim" olarak tanımlanması gerektiği Hodges ve arkadaşları (2020) tarafından vurgulanmaktadır. Hodges ve arkadaşları (2020), dikkatli bir öğretim tasarımı ve planlama süreci gerektiren etkili çevrimiçi öğrenme ile kriz anında sınırlı kaynakla sunulan geçici çözümler arasında bir ayrımın olduğunu ve bu ayrımın alan yazının doğru değerlendirilmesi için önemli olduğunu belirtmektedir. Bates (2022) de bu ayrıma dikkat çekerek pandemi sürecinde yapılanın genellikle sınıf içi ders anlatımlarının video konferans araçlarıyla dijital ortama taşınmasından ibaret olduğunu, oysa etkili bir çevrimiçi öğrenmenin teknolojinin pedagojik özelliklerinin öğrenen ihtiyaçlarıyla eşleştirildiği dikkatli bir tasarım süreci gerektirdiğini belirtmektedir. Bozkurt ve arkadaşları (2020) da benzer şekilde, bu dönemdeki uygulamaların bir seçenektan ziyade bir zorunluluk olduğunu ve pedagojinin "bakım ve empati" üzerine kurulması gerektiğini savunmuştur. Bu dönemde üretilen akademik metinlerin analizi, alan yazında "Eğitsel Veri Madenciliği" olarak

adlandırılan ve eğitimsel verilerin istatistiksel ve hesaplamalı yöntemlerle incelenmesini içeren disiplinler arası yaklaşımla örtüşmektedir. Romero ve Ventura (2010), EDM'nin ham verileri eğitim süreçlerini anlamlandıracak bilgiye dönüştürmeyi hedeflediğini ve bu alanda metin madenciliği gibi tekniklerin kullanıldığını belirtmektedir. Dolayısıyla incelenen akademik metinlerdeki duygu durumunun, bu zorunlu geçişin yarattığı travma, kaygı ve çözüm arayışlarını yansıtmaya beklenmektedir.

Bu çalışmada benimsenen kuramsal yaklaşım, uzaktan eğitimi yalnızca öğrenme çıktıları veya uygulama sonuçları üzerinden değil, aynı zamanda bu alanda üretilen akademik söylem üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu değerlendirme süreci, Romero ve Ventura'nın (2010) belirttiği üzere, eğitimsel ortamları daha iyi anlamak için verilerin keşfedilmesini sağlayan eğitsel veri madenciliği perspektifiyle uyumludur. Anderson (2003), eğitimin temel bileşeni olan etkileşimi; öğrenen-öğrenen, öğrenen-öğreten ve öğrenen-içerik etkileşimi olarak sınıflandırmıştır. İncelenen akademik metinlerdeki duygusal tonun analizi, bu etkileşim türlerinin kriz döneminde akademi dünyasında nasıl bir yer bulduğunu anlamaya yönelik bakış açısı sunmaktadır.

Söylemsel yapının analiz edilmesinde sentiment analizi yöntemi tercih edilmiştir. Temelinde bir metin sınıflandırma problemi olan bu süreç, bir belgenin içeriğine göre önceden belirlenmiş sınıflara otomatik olarak atanmasını içerir. Şahin ve Chouseinoglou (2019), metinlerin makine öğrenmesiyle işlenebilmesi için kelime vektörleştirme gibi tekniklerin kullanıldığını belirtse de verinin doğasına göre yaklaşım farklılaşabilmektedir. Bu çalışmada kullanılan yöntem, metinlerden çıkarım yapılan görüşlerin ve duygusal yönelimlerinin pozitif mi negatif mi olduğunun anlaşılmasını sağlar (Tonkin, 2016). Alan yazında "Kişiyi Özel Manuel Kodlama" yöntemleri, bağlamı yakalamada başarılı olsa da, büyük veri setlerinde yoğun zaman ve insan kaynağı gerektirmesi nedeniyle verimsiz kalabilmektedir. Batista ve arkadaşları (2019) da makine öğrenmesi modellerinin genellikle etiketlenmiş eğitim verisine ihtiyaç duyduğunu, buna karşın sözlük tabanlı yöntemlerin ön işleme veya etiketleme gerektirmediği için uygulama kolaylığı sağladığını vurgulamaktadır. Buna karşılık Cero ve arkadaşları (2024), sözlük temelli yaklaşımın araştırmacılara daha verimli, şeffaf ve standartlaştırılmış bir analiz imkanı sunduğunu belirtmektedir.

Sözlük temelli yaklaşım, kelimelerin bağlamdan bağımsız yarı-kararlı bir anlama sahip olduğu varsayımına dayanır ve bu sayede geniş metin yığınlarının tutarlı bir şekilde puanlanmasına olanak tanır. Bu yöntem, ironi veya olumsuzlama gibi karmaşık dil yapılarının tespitinde bazı sınırlılıklar bulundursa da (Tonkin, 2016; Cero vd., 2024), eğitim araştırmalarında büyük

ölçekli metinlerin genel duygu eğilimini belirlemek için geçerli ve rekabetçi bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Çalışmayla Doğrudan İlişkili Araştırmalar

Pandemi süreciyle birlikte uzaktan eğitime yönelik araştırmaların sayısında belirgin bir artış yaşanmıştır. Bu dönemde yayımlanan çalışmalar, uzaktan eğitimin planlı bir eylemden ziyade kriz anında ortaya çıkan acil uzaktan öğretim bağlamında uygulanmasına, öğrenen ve öğretene deneyimlerine ve karşılaşılan sorunlara odaklanmıştır (Hodges vd., 2020). Bates (2022), bu süreçte eğitimcilerin çoğunun asenkron öğretim gibi kanıtlanmış tasarım ilkelerini göz ardı etmek zorunda kaldığını ve derslerin doğrudan video konferans araçlarıyla dijital ortama taşındığını belirtmektedir.

Araştırmaların önemli bir bölümünde uzaktan eğitimin esneklik ve süreklilik gibi yönleri ele alınırken, teknik altyapı sorunları ve etkileşim eksikliği gibi konular eleştirel bir bakış açısıyla irdelenmiştir. Özellikle erişim sorunları bu dönemde daha görünür hale gelmiştir. Bates (2022), gelişmiş ülkelerde dahi öğrencilerin önemli bir kısmının yeterli internet erişimi veya donanım eksikliği nedeniyle eğitimden kopma riskiyle karşılaştığını rapor etmiştir. Özellikle bu dönemde yaşanan travma, kaygı ve psikolojik baskıların eğitim süreçlerine etkisi, pedagojik yaklaşımların bakım ve empati çerçevesinde yeniden düşünülmesini zorunlu kılmıştır (Bozkurt vd., 2020).

Uzaktan eğitim alan yazınına inceleyen çalışmaların büyük bölümü içerik analizi, tematik analiz veya bibliyometrik yöntemlere dayanmaktadır. Bu çalışmalar, alandaki araştırma eğilimlerini ve öne çıkan temaları ortaya koymak açısından önemli katkılar sunmaktadır. Ancak geleneksel yöntemler genellikle kişiye özel manuel kodlama süreçlerine dayanmakta ve büyük metinlerin analizinde yoğun zaman ve insan kaynağı gerektirmektedir (Cero, Luo ve Falligant, 2024). Oysa Romero ve Ventura (2010), eğitimsel verilerin analizinde metin madenciliği ve sınıflandırma gibi otomatik tekniklerin, büyük veri setlerinden anlamlı bilgi üretmek için kritik olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca söz konusu araştırmalar, büyük çoğunlukla çalışmaların hangi konulara odaklandığını belirlemektedir. Akademik metinlerin nasıl bir duygu yönelimiyle yazıldığına ve metinlerden çıkarılabilecek görüşlere ilişkin nicel veriler sunmamaktadır (Tonkin, 2016). Batista ve arkadaşları (2019), Web 2.0 ve dijitalleşme ile artan yorumlar veya metinler gibi yapılandırılmamış verilerden otomatik olarak fikir ve duygu çıkarmanın, kurumlar ve araştırmacılar için önemli bir fırsat olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, uzaktan eğitim alanındaki akademik söylemin duygu yönelimi açısından incelenmesine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Tonkin'in (2016) belirttiği

gibi metinlerden subjektif görüşlerin çıkarılmasını sağlayan fikir madenciliği ve sentiment teknikleri, alan yazının söylemsel yapısını anlamada yeni bir pencere açmaktadır. Bu çalışma ise, Cero ve arkadaşlarının (2024) önerdiği üzere, geniş veri setlerinde daha verimli ve standartlaştırılmış bir analiz imkanı sunan sözlük temelli sentiment analizi yöntemini kullanarak, alan yazındaki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Böylece AUAD’da yayımlanan makaleler üzerinden, uzaktan eğitim alanındaki akademik çalışmaların yalnızca içeriksel değil, söylemsel boyutları da ortaya konmaktadır.

Çalışmayla Doğrudan İlişkisi Olmayan Araştırmalar

Sentiment analizi, kökenini bilgisayar bilimleri ve doğal dil işleme alanlarından alan, metinlerdeki subjektif görüşleri ve duygusal yönelimleri belirlemeye yönelik disiplinler arası bir yöntemdir. Tonkin’in (2016) belirttiği gibi, fikir madenciliği olarak da adlandırılan bu yaklaşım, başta film incelemeleri, ürün yorumları ve tüketici davranışlarını analiz etmek gibi uygulamalarda yaygınlaşmıştır. Bu çalışmalar, insanların sosyal ortamlarda olumlu duyguları olumsuzlara göre daha sık ifade etme eğiliminde olduğunu ve metinlerin pozitif, negatif veya nötr olarak sınıflandırılabileceğini ortaya koymuştur (Tonkin, 2016).

Yöntemsel açıdan incelendiğinde, bu alandaki araştırmalar genellikle makine öğrenmesi ve sözlük temelli yaklaşımlar üzerine yoğunlaşmıştır. Eğitim dışı alanlarda, örneğin davranış bilimlerinde, büyük sosyal medya verileri (Twitter vb.) kullanılarak depresyon, intihar riski veya genel psikolojik durum analizleri yapılmıştır (Cero, Luo ve Falligant, 2024). Bu araştırmalar, sözlük temelli yöntemlerin, büyük metin yığınlarının sistematik ve verimli bir şekilde analiz edilmesinde, maliyetli ve zaman alıcı manuel kodlama süreçlerine güçlü bir alternatif sunduğunu kanıtlamıştır (Cero, Luo ve Falligant, 2024).

Eğitim araştırmalarında ise sentiment analizi, öğrenen geri bildirimleri, çevrim içi tartışmalar ve açık uçlu anket verileri gibi sınırlı veri türlerinin incelenmesinde tercih edilmektedir. Romero ve Ventura (2010) da metin madenciliğinin özellikle e-öğrenme sistemlerindeki forum tartışmalarının ve içeriklerinin otomatik analizi için kullanıldığını doğrulamaktadır. Ancak, yukarıda bahsedilen ve çalışmayla doğrudan bütünlük taşımayan bu araştırmalar, yöntemin geçerliliğini ve güvenilirliğini oluşturmaktadır. Özellikle açık ve uzaktan eğitim alanında yayımlanan akademik makalelerin duygu yönelimlerini inceleyen araştırmaların az olması, bu yöntemin alanda yeterince değerlendirilmediğini göstermektedir. Bu çalışma, diğer alanlarda uygulanan yöntemleri uzaktan eğitim alan yazınına uyarlayarak alana yöntemsel bir çeşitlilik kazandırmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, betimsel bir doküman incelemesi ile yürütülmüş olup araştırmada, açık ve uzaktan eğitim temalı akademik makalelerin duygu yönelimlerini incelemek amacıyla sözlük temelli sentiment analizi yöntemi kullanılmıştır. Cero, Luo ve Falligant (2024), sentiment analizini, transkriptler, metinler vb. gibi sözel ürünlerin genel duygusunu ve tonunu ölçmeye odaklanan doğal dil işlemenin bir alt alanı olarak tanımlamaktadır. Doküman incelemesi ve metin madenciliği ise, yapılandırılmamış metin yığınlarından yararlı çıktılar elde etmek ve genel eğilimleri belirlemek amacıyla metin üzerinde gerçekleştirilen işlemler bütünüdür (Tonkin, 2016).

Bu çalışmada, sözlük temelli sentiment analizi yönteminin tercih edilmesinin temel nedeni, bu yöntemin uygulanmasının ve yorumlanmasının makine öğrenmesi gibi diğer karmaşık yöntemlere kıyasla daha erişilebilir ve şeffaf olmasıdır (Cero, Luo ve Falligant, 2024). Sözlük temelli yaklaşım, kelimelerin bağlamdan bağımsız yarı-kararlı bir anlama sahip olduğu varsayımına dayanarak (Cero, Luo ve Falligant, 2024), akademik metinlerdeki duygusal yönelimin nicel göstergeler aracılığıyla tutarlı bir biçimde ortaya konulmasını sağlar. Bu yaklaşım, uzaktan eğitim alan yazında baskın olan söylemin betimlenmesine olanak tanıdığı için araştırmanın amacına uygun bir model olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma Alanı ve Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağı, 2020- 2024 yılları arasında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi'nde (AUAD) yayımlanan ve açık ve uzaktan eğitim alanıyla doğrudan ilişkili toplam 42 makale oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada insan katılımcılar yer almamaktadır ve analiz edilen veriler yayımlanmış akademik dokümanlardır.

Araştırma alanı olarak AUAD'ın seçilmesinin sebebi derginin açık ve uzaktan eğitim alanında Türkiye'de yayımlanan öncü akademik dergilerden biri olması ve alandaki güncel araştırma eğilimlerini yansıtmasıdır. İncelenen makaleler, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiş ve yalnızca açık ve uzaktan eğitim ile doğrudan ilişkili olan çalışmalar araştırma kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri, AUAD'ın açık erişim arşivinden PDF formatında temin edilmiştir. Bu doğrultuda belirlenen ölçütlere uygun makaleler analiz sürecine dâhil edilmiştir. Makalelerin

yalnızca ana metin bölümleri incelenmiştir. Metnin ana içeriğiyle ilgisi olmayan kaynakça, şablon bilgiler ve ek bölümler, analiz hassasiyetini düşürmemek için kapsam dışı bırakılmıştır (Tonkin, 2016).

PDF formatındaki dokümanlar, R programlama dili kullanılarak işlenebilir metin formatına dönüştürülmüştür. Cero, Luo ve Falligant (2024), metinlerin analiz edilebilir hale gelmesi için tokenize edilmesinin ve köklerine indirgenmesinin önemini vurgular. Bu aşamada metinler küçük harfe çevrilmiştir. Sayılar, noktalama işaretleri ve gereksiz boşluklar R programlama dili kullanılarak temizlenmiştir. Ardından metinler kelimelere ayrılmış ve Türkçe "stop-word" (durdurma kelimeleri) listesi kullanılarak "ve", "ile" gibi tek başına anlam taşımayan kelimeler veri setinden çıkarılmıştır. Tonkin (2016), bu tür filtreleme işlemlerinin veri setini sadeleştirerek analizin verimliliğini artırdığını ve "gürültüyü" azalttığını belirtmektedir. Bu ön işleme adımları, analiz sonuçlarının tutarlılığını ve güvenilirliğini artırmak amacıyla tüm dokümanlara standart bir prosedür olarak uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Sentiment analizinde kullanılmak üzere, mevcut Türkçe duygu sözlüklerinden yararlanılarak ve açık ve uzaktan eğitim alanına özgü kavramlar eklenerek bir duygu sözlüğü oluşturulmuştur. Cero, Luo ve Falligant (2024), sözlük temelli yaklaşımın, kelimelerin bağlamdan bağımsız yarı-kararlı bir anlama sahip olduğu varsayımına dayandığını ve bu sayede kelimelerin kategorize edilebildiğini belirtir. Ancak genel sözlükler, belirli bir disiplindeki teknik terimlerin taşıdığı özel anlamları kaçırabilir (Tonkin, 2016). Bu nedenle çalışmada, alana özgü bir uyarılama yapılarak sözlükte yer alan kelimeler pozitif ve negatif olmak üzere iki duygu kategorisi altında sınıflandırılmıştır. Tekrarlı kelimeler temizlenmiş ve tüm kelimeler analiz öncesinde standart bir biçime dönüştürülmüştür.

Veri Analizi

Veri analizi sürecinde, metinlerin duygusal tonunu belirlemek amacıyla sözlük temelli sentiment analizi yöntemi kullanılmıştır. Tokenleştirilen kelimeler geliştirilen duygu sözlüğü ile eşleştirilmiştir ve Tonkin'in (2016) belirttiği sınıflandırma mantığına uygun olarak pozitif kelimeler +1, negatif kelimeler -1 olarak kodlanmıştır. Bu kodlama temelinde, tüm dokümanlar için genel duygu dağılımı ile makale bazlı net duygu skorları hesaplanmıştır.

Net duygu skorları, her bir makalede yer alan pozitif ve negatif kelime sayıları arasındaki fark alınarak elde edilmiştir. Cero ve arkadaşlarının (2024) önerdiği gibi, bu yaklaşım, metinlerdeki subjektif görüşlerin sistematik bir şekilde puanlanmasına ve karşılaştırılmasına olanak

tanımıştır. Elde edilen bulgular tablolar ve grafikler aracılığıyla sunulmuş ve betimsel olarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın İnanırlığı

Araştırmanın inanırlığını ve tutarlılığını sağlamak amacıyla tüm dokümanlara aynı ön işleme ve analiz adımları uygulanmış, analiz süreci sistematik ve tekrarlanabilir biçimde yapılandırılmıştır. Cero, Luo ve Falligant (2024), manuel kodlamanın aksine sözlük temelli yaklaşımın, standartlaştırılmış bir prosedür sunarak araştırmacı yanlılığını azalttığını ve tutarlılığı artırdığını belirtmektedir. Ancak genel sözlüklerin belirli disiplinlerdeki teknik terimleri kaçırma riski bulunmaktadır. Bu riski minimize etmek için Tonkin'in (2016) alana özgü ince ayar olarak tanımladığı yaklaşım benimsenmiştir ve kullanılan duygu sözlüğünün alanla uyumunu artırmak amacıyla uzaktan eğitim alan yazınında sık kullanılan kavramlar sözlüğe dahil edilmiştir. Bu yaklaşım, analiz sonuçlarının bağlamsal geçerliliğini güçlendirmiştir.

Etik Konular

Bu çalışmada, kamuya açık veri setleri ve daha önce yayımlanmış akademik makaleler üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada insan katılımcılara ait kişisel veri kullanılmamış veya katılımcılarla doğrudan bir etkileşime girilmemiş olup, etik kurul onayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Analiz edilen tüm dokümanlar AUAD'ın açık erişim arşivinden temin edilmiştir. Tüm kaynaklara uygun biçimde atıf yapılmış ve akademik etik ilkelerine bağlı kalınmıştır.

Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri

Bu çalışmanın güçlü yönleri ele alındığında açık ve uzaktan eğitim alan yazının duygu yönelimi açısından incelemesi ve sözlük temelli sentiment analizini eğitim araştırmalarına uyarlamasıdır. Bu sayede çalışma, araştırmacı yanlılığını minimize ederek büyük metin yığınlarının sistematik bir şekilde değerlendirilmesine ve alan yazındaki genel eğilimlerin tespit edilmesine fırsat tanımıştır. Ayrıca bu yöntem, çalışmanın tekrarlanabilirliğini artırarak gelecekteki karşılaştırmalı araştırmalar için sağlam bir zemin oluşturmaktadır.

Tüm bunlarla birlikte, çalışma sözlük temelli bir analiz yaklaşımına dayandığı için bazı yöntemsel sınırlılıklar barındırmaktadır. İroni, alaycılık veya karmaşık metaforları tespit etmede yetersiz kalmış olabileceği unutulmamalıdır. Bu çalışmada kullanılan Türkçe duygu sözlüğü alana özgü terimlerle zenginleştirilmiş olsa da, bağlamsal anlam farklılıklarının tümüyle yakalanması sınırlıdır. Dolayısıyla elde edilen bulgular, kullanılan duygu sözlüğünün

kapsamı ve sözlük temelli analizin doğası gereği sunduğu genel duygu tonu ile sınırlı olarak yorumlanmalıdır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu çalışmada, 2020- 2024 yılları arasında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi'nde (AUAD) yayımlanan uzaktan eğitim temalı 42 akademik makale sözlük temelli sentiment analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz kapsamında PDF formatındaki makalelerden elde edilen metinler ön işleme tabi tutulmuş, kelimelerine ayrılmış ve geliştirilen Türkçe duygu sözlüğü ile eşleştirilmiştir. Bu bölümde, yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular ilgili alan yazınla ilişkilendirilerek sunulmuş ve yorumlanmıştır. Tablo 1, açık ve uzaktan eğitim temalı makalelerde genel duygu dağılımı sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 1.

Açık ve uzaktan eğitim temalı makalelerde genel duygu dağılımı

sentiment	n	percent
negative	455	20.83
positive	1729	79.17

Sözlükle eşleşen toplam 2.184 kelimenin duygu yönelimi incelendiğinde, kelimelerin %79,17'sinin pozitif (n = 1.729), %20,83'ünün ise negatif (n = 455) duygu kategorisinde yer aldığı belirlenmiştir. Bu bulgu, AUAD'da yayımlanan açık ve uzaktan eğitim temalı makalelerde genel olarak pozitif bir söylemin baskın olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, açık ve uzaktan eğitimin alanyazında sıklıkla esneklik, erişilebilirlik ve öğrenme sürekliliği bağlamında ele alındığını ortaya koyan önceki çalışmalarla örtüşmektedir (Anderson, 2008; Bates, 2019). Elde edilen bu yüksek pozitif duygu yoğunluğu (%79,17), pandemi dönemindeki akademik söylemin çözüm odaklı ve destekleyici bir yapı sergilediğine işaret etmektedir. Tonkin (2016), sosyal ortamlarda ve kamusal metinlerde insanların olumlu duyguları ifade etme eğiliminin, olumsuzlara göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Fakat bu çalışmadaki pozitif yönelim, sadece genel bir eğilimden ziyade, kriz döneminde eğitimcilerin benimsediği pedagojik duruşla ilişkilendirilebilir. Bozkurt ve arkadaşları (2020), küresel kriz sırasında eğitim süreçlerinin devamlılığı için bakım, şefkat ve empati pedagojisinin merkeze alındığını vurgulamaktadır. Dolayısıyla incelenen makalelerdeki pozitif tonun esneklik, erişilebilirlik ve

iş birliği gibi kavramlar üzerinden, krizin travmatik etkilerini hafifletmeye yönelik akademik bir refleks olduğu düşünülebilir.

Bir diğer yandan, tespit edilen negatif duygu yönelimi (%20,83) azımsanmayacak düzeydedir ve alan yazındaki acil durum tartışmalarıyla örtüşmektedir. Hodges ve arkadaşları (2020), bu dönemdeki uygulamaların iyi planlanmış bir çevrimiçi öğrenme deneyiminden ziyade, kriz anında ortaya çıkan acil uzaktan öğretim olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Negatif duygu skorlarının, teknik altyapı yetersizlikleri, hazırlıksız yakalanma ve Bozkurt ve arkadaşlarının (2020) dikkat çektiği dijital uçurum ve sosyal adaletsizlik gibi krizin derinleştirdiği sorunlara yönelik eleştirel söylemlerden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda bulgular, açık ve uzaktan eğitim alan yazının yalnızca teknolojinin pozitif yönlerini değil, aynı zamanda krizin yarattığı pedagojik ve sosyo-ekonomik sorunlar gibi negatif yönlerin de gerçekçi bir zeminde tartıştığını göstermektedir.

Pozitif duygu yöneliminin ağırlıklı olması, açık ve uzaktan eğitimin akademik alan yazında çoğunlukla destekleyici ve geliştirici bir çerçevede ele alındığını düşündürmektedir. Alan yazında açık ve uzaktan eğitimin esneklik, erişilebilirlik ve öğrenme sürekliliği gibi yönlerinin sıklıkla vurgulanması, bu bulguyla örtüşmektedir. Bununla birlikte, negatif duygu yönelimine sahip kelimelerin de dikkate değer bir oranda yer alması, açık uzaktan eğitimin alan yazında yalnızca olumlu yönleriyle değil, aynı zamanda eleştirel bir bakış açısıyla da ele alındığını göstermektedir.

Makalelerdeki duygu yönelimlerini incelemek amacıyla, her bir makale için pozitif ve negatif kelime sayıları arasındaki fark alınarak net duygu skorları R programlama dili kullanılarak hesaplanmıştır. Cero, Luo ve Falligant (2024), bu tür bir hesaplamanın metnin genel değerini ortaya koymada etkili bir yöntem olduğunu belirtmektedir. Elde edilen bulgular, makalelerin büyük çoğunluğunun pozitif net duygu skoruna sahip olduğunu göstermektedir. Tablo 2, her bir makalenin net duygu skorlarını göstermektedir. Makale bazlı net duygu skorlarının dağılımı incelendiğinde, bazı çalışmaların belirgin biçimde yüksek pozitif değerlere sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, söz konusu makalelerde açık ve uzaktan eğitimin daha çok fırsatlar, esneklik ve öğrenme sürekliliği bağlamında ele alındığını düşündürmektedir. Tonkin (2016), sosyal ve kamusal metinlerde insanların olumlu duyguları ifade etme eğiliminin daha yüksek olduğunu belirtse de, bu çalışmadaki pozitif yoğunluk, pandeminin yarattığı belirsizlik ortamında akademisyenlerin benimsediği çözüm odaklı duruşla da ilişkilendirilebilir. Bozkurt ve arkadaşları (2020), kriz döneminde eğitimin sürdürülebilmesi için küresel çapta gösterilen refleksin ve iş birliğinin, alan yazına umut ve dayanışma temalı

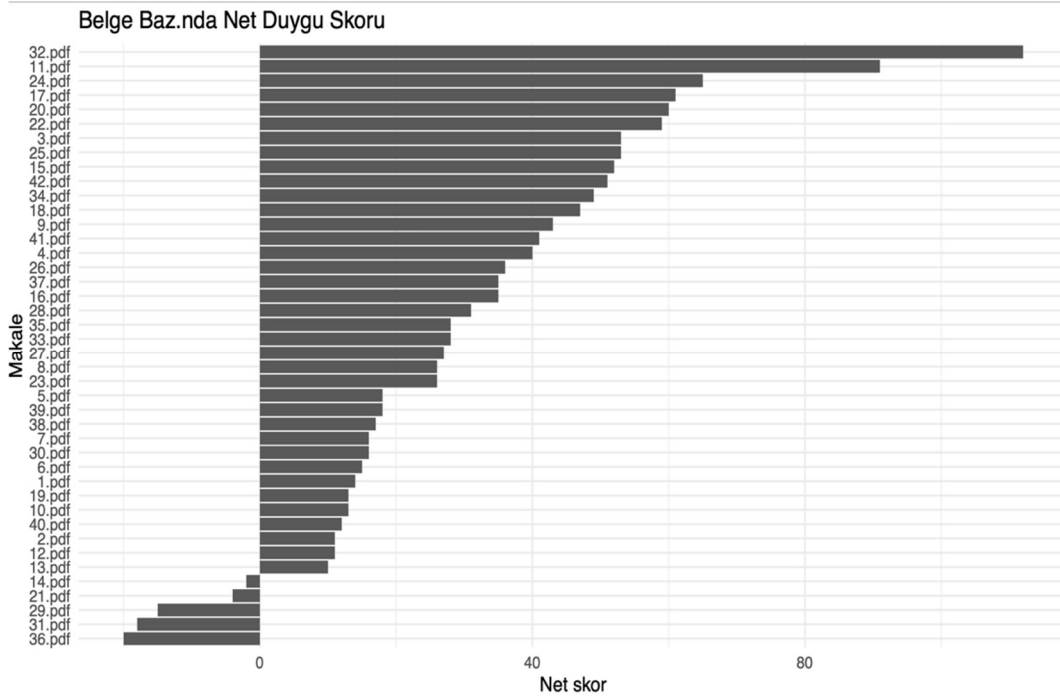
bir söylem olarak yansıdığını vurgulamaktadır. Tablo 2 incelendiğinde Bozkurt ve arkadaşları (2020)'nin bu söyleminin doğrulandığı söylenilebilir.

Tablo 2. Makale bazlı net duygu skorları

doc	n_pos	n_neg	net_score
32.pdf	117	5	112
11.pdf	94	3	91
24.pdf	123	58	65
17.pdf	71	10	61
20.pdf	70	10	60
22.pdf	60	1	59
25.pdf	55	2	53
3.pdf	65	12	53
15.pdf	53	1	52
42.pdf	51	0	51
34.pdf	51	2	49
18.pdf	83	36	47
9.pdf	48	5	43
41.pdf	42	1	41
4.pdf	43	3	40
26.pdf	38	2	36
16.pdf	36	1	35
37.pdf	41	6	35
28.pdf	65	34	31
33.pdf	31	3	28
35.pdf	35	7	28
27.pdf	29	2	27
23.pdf	30	4	26
8.pdf	26	0	26
39.pdf	25	7	18
5.pdf	19	1	18
38.pdf	18	1	17
30.pdf	18	2	16
7.pdf	16	0	16
6.pdf	19	4	15
1.pdf	21	7	14
10.pdf	19	6	13
19.pdf	16	3	13
40.pdf	39	27	12
12.pdf	15	4	11
2.pdf	11	0	11
13.pdf	20	10	10
14.pdf	13	15	-2
21.pdf	15	19	-4
29.pdf	41	56	-15
31.pdf	15	33	-18
36.pdf	32	52	-20

Öte yandan, sınırlı sayıda makalede negatif net duygu skorlarının gözlenmesi, uzaktan eğitime yönelik eleştirel ve sorun odaklı yaklaşımların da alan yazında yer aldığını ortaya koymaktadır. Benzer biçimde pandemi döneminde yayımlanan bazı çalışmalarda uzaktan eğitimin pedagojik hazırlık, etkileşim ve yapısal eşitsizlikler bağlamında eleştirel bir çerçevede tartışıldığı görülmektedir (Hodges et al., 2020; Zawacki-Richter, 2020). Bu makalelerde vurgulanan teknik altyapı sorunları ve etkileşim eksikliği gibi güçlükler, aslında alan yazındaki temel bir kavramsal ayrıma işaret etmektedir. Hodges ve arkadaşları (2020), bu dönemde yaşanan deneyimlerin planlı bir çevrimiçi öğrenmeden ziyade, kriz anında devreye giren acil uzaktan öğretim olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla negatif skorların, hazırlıksız yakalanma, dijital uçurum ve teknolojik yetersizliklerin yarattığı pedagojik zorluklardan kaynaklandığı söylenebilir (Bozkurt vd., 2020; Hodges vd., 2020).

Şekil 1’de sunulan grafik, makaleler arasındaki duygu yönelimi farklılıklarını açık biçimde ortaya koymaktadır. Genel dağılımın pozitif yönde yoğunlaşması, uzaktan eğitim alan yazınında olumlu bir bakış açısının baskın olduğunu fakat söylemin tek yönlü olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, açık ve uzaktan eğitim alanındaki akademik tartışmaların, Anderson’ın (2003) belirttiği çok boyutlu etkileşim dinamiklerine (öğrenen-öğrenen, öğrenen-içerik vb.) paralel olarak karmaşık ve çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Şekil 1 Makale bazında net duygu skorlarının dağılımı

Sonuçlar

Bu çalışmada, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi’nde (AUAD) 2020- 2024 yılları arasında yayımlanan açık ve uzaktan eğitim temalı makalelerin duygu yönelimleri, sözlük temelli sentiment analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan baskın pozitif duygu yönelimi, pandemi sürecindeki akademik üretimin yalnızca teknik bir durum tespiti yapmakla kalmadığını aynı zamanda kriz anında sistemin sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik çözüm odaklı ve motive edici bir anlayış geliştirdiğini göstermektedir. Akademik dünyanın bu süreçte, eğitimin devamlılığı için bir tür dayanışma dilini benimsediği, zorluklara rağmen esneklik ve erişilebilirlik gibi kavramlar üzerinden umut aşıl原因 bir söylem inşa ettiği söylenilebilir. Öte yandan, makale bazlı analizlerde karşılaşılan negatif ve eleştirel yoğunluklar, alan yazının tek taraflı bir yapıda olmadığını kanıtlar niteliktedir. Çalışma sonucunda ortaya çıkan bu sorun odaklı yaklaşımın, açık ve uzaktan eğitimin doğasından ziyade,

sürecin hazırlıksız ve acil bir biçimde yürütülmek zorunda kalınmasından kaynaklanan altyapısal ve pedagojik olumsuzlukları temsil ettiği düşünülmektedir. Bu sebeple bu çalışma, alan yazındaki negatif duyguların aslında bir karamsarlık değil dijital uçurum ve etkileşim eksikliği gibi gerçekçi sorunlara işaret eden bir uyarı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle elde edilen sonuçlar, uzaktan eğitimin alan yazında ağırlıklı olarak destekleyici ancak bağlamsal olarak eleştiriye açık bir alan olarak ele alındığını ortaya koyan önceki araştırmalarla uyumludur (Bozkurt et al., 2020; Zawacki-Richter et al., 2018).

Sonuç olarak, akademik metinlerin sentiment analiziyle incelenmesi, açık ve uzaktan eğitim alanındaki araştırmaların sadece ne söylendiğini değil nasıl söylendiğini de anlamamıza yardımcı olmuştur. Bu araştırma, açık ve uzaktan eğitim alan yazının, kriz dönemlerinde dahi teknolojiyi insani ve duygusal boyutlarıyla ele alındığını göstermektedir.

Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında, gelecek araştırmalarda açık ve uzaktan eğitim alan yazının duygu yönelimlerinin farklı dergiler, alanlar ve disiplinler arasında karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca, açık ve uzaktan eğitim alan yazınındaki duygu yönelimlerinin yıllar içerisindeki değişimlerinin ortaya konması, alandaki söylemsel dönüşümlerin daha ayrıntılı biçimde anlaşılmasına ve alana katkı sağlayabilir. Sözlük temelli sentiment analizlerinin bağlam temelli duygu analiz yöntemleri veya makine öğrenmesine dayalı modellerle desteklenmesi, kelime düzeyinde yapılan analizlerin sınırlılıklarını azaltarak daha derinlemesine sonuçlar elde edilmesine olanak tanıyacaktır. Tüm bunların yanı sıra, nitel veri analizleriyle desteklenen karma araştırma yaklaşımlarının kullanılması, akademik söylemin yalnızca nicel göstergelerle değil, söylem düzeyinde de bütüncül biçimde incelenmesine katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Anderson, T. (2003). Getting the mix right: An updated and theoretical rationale for interaction. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 4(2).
- Bates, A. W. (2022). *Teaching in a Digital Age: Guidelines for designing teaching and learning* (3rd ed.). Tony Bates Associates Ltd.
- Batista, H. R., Gomes Jr., J. C., Miranda, M. D., Martiniano, A., Sassi, R. J., & Gaspar, M. A. (2019). “If We Only Knew How You Feel”—A Comparative Study of Automated vs. Manual Classification of Opinions of Customers on Digital Media. *Social Networking*, 8, 74-83.
- Bozkurt, A., Jung, I., Xiao, J., Vladimirschi, V., Schuwer, R., Egorov, G., Lambert, S. R., Al-Freih, M., Pete, J., Olcott, D., Jr., Rodes, V., Aranciaga, I., Bali, M., Alvarez, A. V., Roberts, J., Pazurek, A., Raffaghelli, J. E., Panagiotou, N., ... Paskevicius, M. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1–126.
- Cero, I., Luo, J., & Falligant, J. M. (2024). Lexicon-Based Sentiment Analysis in Behavioral Research. *Perspectives on Behavior Science*.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*. <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2012). *Distance education: A systems view of online learning* (3rd ed.). Wadsworth.
- Romero, C., & Ventura, S. (2010). Educational Data Mining: A Review of the State of the Art. *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics, Part C (Applications and Reviews)*, 40(6), 601-618.
- Şahin, İ., & Chouseinoglou, O. (2019). Metin Madenciliği, Makine ve Derin Öğrenme Algoritmaları ile Web Sayfalarının Sınıflandırılması. *Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi*, 5(2), 29-43.
- Tonkin, E. L. (2016). A Day at Work (with Text): A Brief Introduction. In *Working with Text* (pp. 21-62). Chandos Publishing.
- Zawacki-Richter, O., Bozkurt, A., Alturki, U., & Aldraiweesh, A. (2018). What research says about MOOCs – An explorative content analysis. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(1), 242–259. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v19i1.3356>

Yazar Hakkında

İrem SAĞ

İrem SAĞ, 2020 yılında Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü'nden lisans derecesini aldı. 2025 yılında Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Tezli Yüksek Lisans Anabilim Dalı'ndan yüksek lisans derecesini alarak bilim uzmanı oldu. 2025 yılında Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine başladı. Halen daha doktora eğitimini sürdürmekte olup TED Eskişehir Özel Ortaokulu'nda İngilizce Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

Akademik İlgi Alanları: Uzaktan Eğitim, Yapay Zeka, Dil Eğitimi, Eğitimde Üretken Yapay Zeka, Eğitim Teknolojileri, Öğretim Tasarımı, Dijital Öğrenme

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yunus Emre Kampüsü, Tepebaşı/Eskişehir

Eposta:

iremsag@anadolu.edu.tr, iremsag17@gmail.com

URL:

<https://www.linkedin.com/in/irem-sag-1b8371184/>